

AMAIS

Shift

+ VIETI

INTERVIURI

Parte a Ghidului de angajare a nevăzătorilor, realizat de AMAIS prin proiectul SHift+Vieti, susținut de ING Tech. Pentru a descărca toate documentele intrați pe

<https://ghid.AMAIS.ro/>

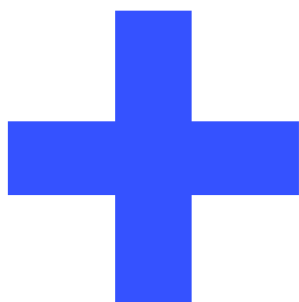
Disclaimer

Acest ghid studiază posibilele meserii pe care persoanele nevăzătoare le-ar putea practica în România, precum și măsurile pe care angajatorii ar trebui să le aplice pentru a crea un mediu de lucru incluziv. Ghidul nu este o listă exhaustivă a meseriilor persoanelor cu deficiențe de vedere, ci mai degrabă un exercițiu de a identifica cât mai multe meserii pe care nevăzătorii le pot face și de a le oferi și altora modelul după care pot obține aceste informații pentru alte tipuri de profesii.

Din experiența de până acum de la AMAIS, am realizat că obținerea unui mediu incluziv ține de măsurile luate în trei direcții: **amenajarea spațiului, integrarea în echipă și suportul tehnologic utilizat**. De asemenea, nu există o singură rețetă de aplicat. Putem stabili pașii de aplicat, dar ține de fiecare angajator/candidat în parte să personalizeze soluțiile în funcție de context și nevoi.

Lucrurile pe care angajatorii și cei care vor să se angajeze le pot face pentru a crea un mediu de lucru incluziv nu sunt dedicate exclusiv celor 9 meserii studiate, unele fiind valabile și în cazul altor joburi.

Ghidul se adresează persoanelor cu deficiențe de vedere în căutarea unui loc de muncă, angajatorilor și altor ONG-uri și persoane fizice interesate de construirea unui societăți incluzive.

Drepturi de autor

Informațiile din această publicație sunt protejate de legea drepturilor de autor. Copierea și/sau transmiterea fără permisiune a unor părți ale prezentului document poate constitui o încălcare a legislației în vigoare.

Cu excepția cazurilor în care sunt menționate sursele, toate ilustrațiile aparțin autorilor, iar fotografiile utilizate pentru lucrarea de față au fost realizate de autori sau colaboratori ai asociației, în timpul activităților AMAIS.

Pentru a obține permisiunea de a copia sau reutiliza orice parte a acestei lucrări, vă rugăm să trimiteți o cerere către: contact@AM AIS.ro

Întreaga documentație a „Ghidului de angajare a nevăzătorilor” a fost colectată de echipa Asociației Metodelor Alternative de Integrare Socială (AM AIS) alături de colaboratori. Ghidul a fost realizat în cadrul proiectului „Shift+Vieți”, lansat în iunie 2018 de Fundația Comunitară București și finanțat de ING Tech Romania.

Mulțumiri

Mulțumim echipei de lucru și tuturor oamenilor care au alocat timp să ne povestească din experiențele lor profesionale - ca angajatori sau candidați.

Mulțumim ING Tech și Fundația Comunitară București pentru realizarea proiectului Shift+Vieți și pentru implicarea în integrarea pe piața muncii a persoanelor cu dizabilități.

„Ghidul de angajare a nevăzătorilor” poate fi descărcat de pe site-ul <https://ghid.AMAIS.ro/descarca-ghidul/>

De aici puteți obține documentația completă sau capitolele care vă interesează, în format pdf. Acestea sunt:

Ghid

[Anexa 1 - Date demografice](#)

[Anexa 2 - Interviu](#)

[Anexa 3 - Meserii](#)

Cuprins

Disclaimer ghid	2
Dan Nuță, operator call center, actual team lead	6
Ștefan Moisei, programator	7
Răzvan Nedu, instructor de escaladă	8
Laura Stifter, profesoară	9
Andrei Cernat, operator calculator	12
Anca Ioniță, operator call-center	14
Vasi Capră, realizator radio	16
Flavianu Săpașu, lucrător în producție publicitară	17
Bogdan Mureșan, avocat stagiar	20

Pentru a afla mai multe despre experiențele de angajare și de muncă ale persoanelor nevăzătoare, am avut o serie de interviuri cu 9 persoane care lucrează sau au lucrat în diferite domenii. Interviurile au fost realizate în perioada martie-aprilie 2020.

Persoanele intervievate sunt:

Dan Nuță, operator call center actual team lead

Descriere ilustrație: Desen cu o persoană care stă jos pe un monitor, are câști și un laptop în brațe. Lângă el este un telefon smart imens.

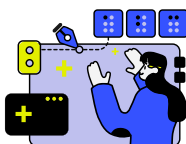
Ștefan Moisei, programator

Descriere ilustrație: Desen cu un personaj care delimitează cu mâinile în aer un chenar din linii punctate, în spate are cadre din linii de cod.

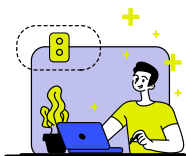
Răzvan Nedu, instructor de escaladă

Descriere ilustrație: Desen cu o persoană se cațără pe un perete de escaladă.

Laura Stifter, profesoară

Descriere ilustrație: Desen cu o persoană cu spatele la noi care atinge o tablă mov. Pe lângă tablă sunt câteva litere în Braille mărite și o peniță.

Andrei Cernat, operator calculator

Descriere ilustrație: Desen cu o persoană care stă la birou și lucrează la un laptop.

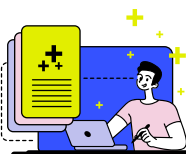
Anca Ioniță, operator call-center

Descriere ilustrație: Desen cu o persoană care stă jos pe un monitor, are câști și un laptop în brațe. Lângă el este un telefon smart imens.

Vasi Capră, realizator radio

Descriere ilustrație: Desen cu o persoană care are în mână un disc și stă în fața unui echipament de radio pentru mixarea melodiilor. În dreapta jos sunt mai multe litere în Braille.

Flavianu Săpașu, lucrător în producție publicitară

Descriere ilustrație: Desen cu o persoană care lucrează în fața unui laptop, iar în partea stângă apare un teanc de foi cu scris.

Bogdan Mureșan, avocat stagiar

Descriere ilustrație: Desen cu o persoană cu ochelari care atinge un panou cu diverse forme pe el. În spate are teancuri de cărți și dosare.

Descriere ilustrație:

Desen cu o persoană care lucrează la laptop, are căști pe urechi și un telefon foarte mare lângă ea.

+ Dan Nuță, operator call center, actual team lead: „Am avut probleme să fac ce-mi doream doar pentru că alții credeau că nu pot”

A absolvit Psihologia, apoi a studiat pedagogia, iar acum lucrează ca operator call center în București.

„Am avut probleme să fac ce-mi doream doar pentru că alții credeau că nu pot. Sunt chestii pe care noi, nevăzători, nu le putem face și trebuie să ne dăm seama de asta. Dar eu pe partea umană n-am întâmpinat probleme. Și când am avut probleme am încercat prin diferite soluții să le rezolv.

Am făcut facultatea în București. Pentru că fratele meu voia să meargă și el în București, am hotărât să vin la aceeași universitate. El era la Drept, eu la Psihologie. Am terminat facultatea acolo, după aceea am făcut un master în consiliere școlară la Universitatea București. Am mai făcut un master în pedagogie (formarea formatorilor), pe care l-am terminat în 2018. Disertația am dat-o în 2019.

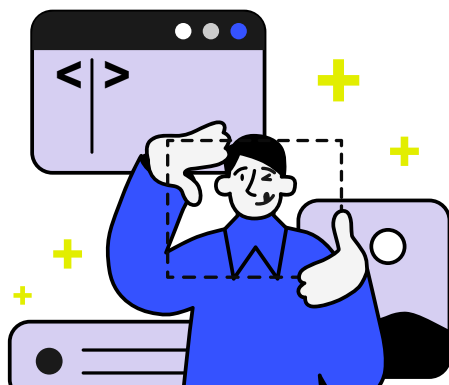
Formarea formatorilor înseamnă training. Mi-a plăcut mult masterul ăsta și am încercat să găsesc în domeniul ăsta. Pentru că nu văd n-am găsit. După ce-am stat trei luni am zis că trebuie să mă angajez, că nu se mai poate. Încercam pe site-uri de angajare, încercau să mă recomande profesori. Îmi arătau după aia mailurile în care angajatorii spuneau că „e frumos ce face, dar nu știu dacă o să se descurce la noi”. Și acum, chiar dacă am experiență, aș avea probleme să-mi găsesc.

M-am angajat la firma în care sunt acum pe 2 octombrie 2018. Am fost prima dată la HR și m-au întrebat dacă m-aș băga și pe altceva decât jobul pentru care aplicasem. Am zis că mă bag, că stau o lună și vedem.

M-am dus cu laptopul la interviu, am zis că îmi trebuie un program în plus. Am vorbit cu IT-istul și a zis că putem să-l instalăm.

Prima dată am lucrat ca agent, sunam clienți. Eu i-am spus supervisorului că vreau să avansez și a zis că vorbim. Acum evaluez apeluri, cam 200 de apeluri. Acum au început să capete încredere în mine, iar partea de comunicare cu oamenii o țin eu. Sunt ambițios. Știu că probabil toată viața o să duc o luptă. Lucrez bine în echipă. Nu e chestia aia pe care o treci la plesneală în CV: știu să îmi motivez echipa, știu când e de ceartă. Consider că sunt un coechipier bun. Îmi place să țin oamenii aproape. Am o inteligență socială, bănuiesc că și una emoțională. Îmi place să stau printre oameni și să încerc să-i cresc. În fiecare zi încerc să-mi fac treaba cât mai bine și să ies în evidență în mod pozitiv. Altfel nu se poate. Zic lucrurile direct, nu mint niciodată.

În fiecare zi încerc să evoluez. Mă lupt să învețe oamenii că trebuie să iubim întâi omul și apoi rezultatul. Și rezultatele sunt importante, dar trebuie să ne gândim că rezultatele sunt aduse de oameni.”

Descriere ilustrație:

Desen cu un personaj care delimitează cu mâinile în aer un chenar din linii punctate, în spate are cadre din linii de cod.

+ Ștefan Moisei, programator: „Șeful meu le-a zis că sunt un om normal, că pot să lucrez”

A studiat la o școală pentru nevăzători din Buzău până la terminarea liceului, apoi a făcut facultatea în Târgu Mureș. S-a angajat într-o firmă de IT din Târgu Mureș în 2013, pentru care lucrează și-acum.

„În școală nu prea se preda bine matematica. Era un liceu pentru persoane nevăzătoare, mai mult pe partea umanistă. Partea cu matematică am făcut-o mai mult în afara școlii, chiar dacă profesorul de matematică a mai făcut pregătire cu mine.

Când eram mic, părinții au zis că trebuie să încerc să învăț și un băiat cu 3-4 ani mai mare a stat lângă mine și, pentru că a avut talent pedagogic, s-a prins de mine informatica. El e nevăzător și mi-a rămas un fel de mentor: a mers la facultate, m-am dus și eu, s-a angajat și după aia m-am angajat și eu.

Eu am luat faptul că școala nu era axată pe informatică ca pe-o chestie pozitivă. Mă simțeam important și diferit. Faptul că nu era încurajată disciplina asta era un aspect pozitiv. Toată lumea era nehotărâtă când am terminat, eu știam exact. Când ești mic, vrei să ieși în evidență și asta era o cale bună pentru mine.

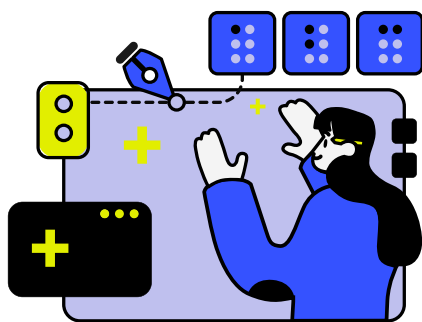
Pentru angajare contactele din facultate au contribuit. A fost un târg de joburi la terminarea facultății și acolo am aflat de ei. Era în 2013, când mi-am luat licența. E firma la care lucrez și acum.

M-am angajat într-o șarjă: eram 4 care terminaseră atunci facultatea. N-am venit singur și eram protejat. Am aflat că șeful meu a trimis o circulară în firmă despre venirea mea. Când a scris a întrebat un alt nevăzător din Cluj. Le-a zis că sunt un om normal, că pot să lucrez. Cei care au avut rețineri nu le-au arătat.

Patru-cinci ani am lucrat la birou. Locuiam cu un coleg și mergeam împreună la muncă. Când nu putea el luam un taxi. Spațiul nu era accesibilizat, dar era destul de limitat: aveam biroul meu, baia, n-aveam de ajuns în multe locuri.

La meseria asta partea bună e că e ceva ce-mi place. E muncă intelectuală și nu fizică, pe mine asta mă interesa. Dacă te orientezi poți face sarcini la care nu contează că nu vezi. Ajungi să cunoști lumea și cum funcționează părți din ea.

Aplicația e legată tot de muncă. Deși lucrez remote, am vrut să lucrez de la alții din casă. Trebuia să car laptopul după mine și nu-mi place să car. Mi-am luat desktop și am creat o aplicație pe telefon cu care să pot lucra ca pe desktop. Am vrut să am în buzunar o unealtă ca să pot lucra de oriunde.”

Descriere ilustrație:

Desen cu o persoană cu spatele la noi care atinge o tablă mov. Pe lângă tablă sunt câteva litere în Braille mărite și o peniță

+ Laura Stifter, profesoară: „Mi s-a sugerat să mă angajez la o școală specială”

Predă religie, filosofie, logică și cultură civică și este absolventă de Teologie și Filosofie. A lucrat doar în învățământul de masă: anul trecut a predat la Colegiul Național „Mihai Viteazul”, iar anul acesta — la două școli gimnaziale. De asemenea, este doctorandă la Filosofie și își dorește să aibă, pe viitor, o carieră politică.

„Până în clasa a IV-a am fost la școala specială și am văzut acolo niște lucruri pe care nu le doresc nici unui elev. Am văzut copii despărțiți de părinți, care stăteau la internat de la 6-7 ani, când intrau în clasa I. Stăteau câte 4-5 luni până să-și vadă părinții. Am avut incidente între copii. Copii care se temeau să acționeze cu văzători, pentru că fuseseră ținuți numai în școala specială. Școlile speciale sunt discriminative în sine, pentru că îi izolează de societate, de oamenii tipici. Mulți profesori îi descurajează în a accesa anumite profesii. Sunt copii de liceu care vor să facă științe umaniste (Litere, Drept), și li se spune că nu vor putea. Consilierii școlari le spun că ei trebuie să se orienteze către masaj și alte câteva meserii.

Deși în anii aceia, 2001-2002, nu prea se punea problema educației incluzive, după clasa a IV-a părinții m-au transferat la o școală generală din cartier, unde am terminat clasa a VIII-a. În școala generală a fost OK, doar că încă n-aveam acces la internet (n-am avut până prin 2007), nu aveam laptop și asta era o mare problemă. Părinții trebuiau să-mi citească tot. Tezele le dădeam oral, făceam meditații (din fericire, aveam posibilitatea financiară). A fost bine pentru că am beneficiat de sprijinul mamei, în lipsa tehnologiilor asistive. În zilele noastre ar fi mai ușor dacă copilul are acces la laptop.

Am făcut liceul la „Gheorghe Lazăr”. Acolo a fost foarte bine: mergeam cu însoțitor, deși nu mai era cazul. Diriginta i-a spus mamei mele că am nevoie să socializez în mod direct. Mama era extrem de prietenoasă, dar nu-și dădea seama de anumite lucruri.

La facultate nu s-a mai pus problema de obstacole de socializare.

Am învățat Braille până în clasa a IV-a, pe urmă nu. Un laptop e mult mai incluziv, pentru că și ceilalți copii îl folosesc.

Prima dată când am mers să mă înscriu la titularizare mi s-a sugerat să mă angajez la o școală specială. M-au sfătuit că ar fi mult mai bine pentru mine așa. Asta a fost singura problemă. După aceea, îmi aduc aminte că la o inspecție, tot pentru titularizare, în momentul în care [inspectorul] m-a văzut că sunt nevăzătoare, mi-a spus: „Tu n-o să poți să fii profesoară în școala de masă pentru că n-o să poți să scrii la tablă, nu vei putea să treci notele în catalog. Trebuie neapărat să mergi la școala specială”. Asta în condițiile în care era primul meu an de învățământ și putea să fie descurajant.

Le-am spus pur și simplu că îmi doresc să lucrez într-o școală de masă, pentru că școala specială este discriminativă. Nu mi-am bătut capul să argumentez prea mult: le-am dat un răspuns politicos, mi-am depus actele și m-am înscris pur și simplu. Nu mi-am propus să-i conving.

Pentru că aveam media care-mi permitea, puteam alege o anumită școală. Am ales Colegiul „Mihai Viteazul” și m-am dus acolo. Am avut contract pe un singur an, pentru că fiind în primul an de învățământ nu aveam definitivat sau grade didactice și n-am putut să mă titularizez acolo.

Primele zile la catedră au fost foarte provocatoare, în sensul în care era prima dată când mergeam într-o clădire atât de mare. Eu eram obișnuită cu Facultatea de Filosofie, care-i foarte micuță și puțin aglomerată. „Mihai Viteazul” era o clădire mult mai mare și cu 1.500 de elevi sau ceva în genul acesta.

Mă rătăceam efectiv pe holuri. E unul dintre puținele licee din țară în care există practica ca profesorul să aibă sala lui și să vină elevii de la o sală la alta. Asta m-a ajutat, dar tot mă încurcam. Deși sala era la parter, mă rătăceam între cancelarie și sală. Mergeam până la jumătatea traseului, nu mai știam pe unde să o iau și rugam câte un elev pe care-l nimeream prin preajmă. Asta s-a întâmplat cam o săptămână sau două, maxim, după care am învățat foarte bine traseul respectiv. În timp am început să explorez, să învăț și alte trasee, către bibliotecă sau către toaletă. Aveam câteva trasee clare pe care le știam.

Relația cu elevii a fost excelentă din prima secundă. Relația cu colegii de cancelarie a fost foarte bună, cu mențiunea că era stânjenitor că eram nevoită să-i rog pe colegi să-mi treacă notele în catalog, nefiind catalog electronic. Aveam 18 clase.

Ei erau foarte amabil, dar pentru mine era puțin stânjenitor. Mă confrunt cu asta în continuare.

Am avut olimpici, am făcut pregătire cu toți olimpicii la religie din liceu. O parte dintre elevii care se retrăseseră de la religie s-au reînscris la oră, pentru că predam într-un mod interactiv și provocator pentru ei. Era o oră și de teologie, și de filosofie în același timp.

După primul an am zis că, dacă tot am pierdut postul de-acolo, hai să încerc la gimnaziu. Și am dat titularizarea pe cultură civică. Am intrat la două școli generale. Anul acesta am avut probleme destul de serioase, în sensul în care s-a nimerit ca ambele școli să fie în șantier și am solicitat să mi se aloce o sală. Nu aveam cum, efectiv, pentru că erau sălile în trei corpuri de clădire diferite și în șantier. La școala cealaltă mi s-a asigurat de asemenea o sală: în mod normal nu aș fi cerut, dar fiind în șantier n-am putut altfel. La cea de-a doua școală mă descurc mai bine, doar că în secunda în care ies din sală în pauză, se ține după mine câte cineva, chiar dacă eu îmi doresc să învăț cât mai bine traseele și să fiu autonomă. Nu te poți supăra pe oameni, pentru că sunt extrem de bine intenționați. A rămas și problema catalogului.

În relația cu elevii de la școlile generale, este foarte bine la clasele a VII-a și a VIII-a. La clasele de-a V-a e cam problematic, în sensul în care ei sunt foarte năzdrăvani cu orice profesor, doar că unui văzător îi este mai ușor să vadă ce fac. Aș sfătui nevăzătorii să predea la liceu și la clasele a VII-a și a VIII-a.

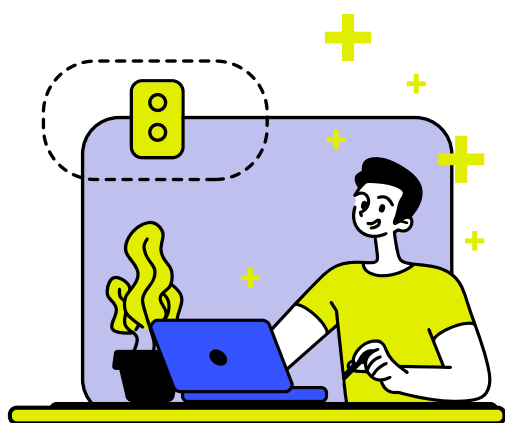
Pentru a merge la muncă, soluția este taxiul, care costă. Sau transportul în comun, însă eu n-am mers niciodată singură cu transportul în comun. Știu nevăzători care reușesc, dar e greu, pentru că nu e accesibilizat. N-aș ști care-i autobuzul pe care trebuie să-l iau.

În școli ar fi nevoie de cât mai multe tehnologii asistive, în așa fel încât nevăzătorul să se poată orienta prin școală, să ajungă de la o sală la alta. Există aplicații pentru asta, dar trebuie să aibă și clădirea un sistem format. În rest, nevăzătorul are nevoie de un laptop pe care să-l ia la școală, pe care să fie instalat un soft audio. Te ajută să faci prezența, să ții materiale didactice în format electronic. Dacă ai laptop, poți să pui proiector în loc de tablă. Acum depinde și de materie: un profesor de matematică sau de informatică ar putea avea alte cerințe.

Eu am avut probleme în special cu personalul medical. Cu funcționarii publici pot apărea probleme de comunicare: m-am dus să-mi iau o diplomă de licență de

la o altă facultate și a existat o reticență. Am mers cu un însoțitor și persoanele care erau acolo li se adresau doar însoțitorului: „Ce facultate a făcut?”, „Cum o cheamă?”. Era totul foarte infantilizant, era ca și cum ar vorbi cu un copil sau o persoană cu dizabilități intelectuale.

Ca om politic, m-aș concentra pe educația incluzivă, pentru că primele partide se pierd din cauza segregării școlare. Din start nevăzătorii ar fi mult mai prezenți în societate și s-ar elimina sau limita prejudecățile. Apoi, asigurarea de tehnologii asistive pentru angajați. Nu în ultimul rând, consilierea angajatorilor și angajaților. Un nevăzător n-are de ce să aibă nevoie de asistență permanentă la locul de muncă. Tot ce are nevoie este accesul la tehnologii asistive și un angajator care să nu fie speriat de necunoscut, de a avea un angajat diferit de ceilalți.”

Descriere ilustrație:

Desen cu o persoană care stă la birou și lucrează la un laptop.

+ Andrei Cernat, operator calculator, actual team lead: „Între colegi eram unul dintre ei și-atât”

A făcut școala pentru dizabilități, clasele I-VIII, apoi [Liceul Tehnologic Special] „Regina Elisabeta” și post-liceală de balneofizioterapie tot acolo. A lucrat o vreme în masaj, iar apoi ca operator calculator.

„M-am angajat după postliceală, în 2013. Am lucrat șase ani în masaj, într-o clinică privată. Masajul devenise destul de complicat: era destul de dificil să lucrezi cu oameni bolnavi.

Acum lucrez oficial operator calculatoare (angajat), dar de fapt sunt mai mult freelancer pe creare de site-uri de prezentare. Cunoștințele le-am acumulat 90% singur, începând dintr-a opta. Și recent am făcut și un curs de rețelistică de un an de zile.

La prima firmă de calculatoare m-am angajat în ianuarie 2018, pe bază de interviu, și am lucrat trei luni. Mă ocupam de calculatoare și de Google ad words. Eram singurul din echipă cu deficiențe de vedere din 9-10 oameni.

Între colegi eram unul dintre ei și-atât. N-au avut niciun comportament deosebit. Era part-time — program de patru ore —, pentru că încă lucram la clinică. Era muncă de birou.

Apoi am făcut Google ad words pt clinica pt care lucram ca maseur și asta făceam de acasă, nu mai stăteam suplimentar la clinică. Apoi am renunțat la ad words de aici, de fapt au renunțat ei pt că impactul nu era suficient pentru investiția lor și am colaborat cu altă firmă de-acasă. Am fost la interviu și am început să lucrez de-acasă. Am preferat și eu, și ei, era mai ușor și pentru mine. Corectam textele și optimizam setările pentru a fi cât mai bine plasat pe Google.

La noul job a fost relativ simplu să mă angajez. Am căutat vreo trei luni și când am reușit să ajung la interviu am fost angajat. Mai erau oameni cu deficiențe de vedere acolo: au fost și încă au angajați din rândul persoanelor cu dizabilități.

Am trimis CV-ul, apoi am fost la interviu cu patronul. Am spus de la început [că am deficiențe de vedere]. A fost foarte receptiv, n-a fost absolut nicio problemă. Când a venit vorba de echipament [patronul] mi-a zis să intru pe Emag și să comand orice am nevoie. Nu mi-a pus vreo limitare. Nu știa de ce aș avea nevoie. Îmi trebuia doar un monitor puțin mai mare decât cel pentru o persoană normală, restul le ajustezi prin software. La mine accesibilitatea nu e atât de complicată. Nu am nevoie nici de screen reader. Eventual, dacă e vorba de taskuri cu mult text, să fie deadline-ul mai mare.

Sunt tot la ei, doar că nu mai fac SEO, ci Google Ad Words. În plus, de la ei am plecat cu niște colaborări pe partea de site de prezentare. Lucrez tot de-acasă. Ca o medie, lucrez cam două ore, două ore jumătate.

Mă mișc cu transportul în comun. Doar la mijloacele mai vechi, unde afișajul e prost, trebuie să mai întreb oameni.”

Descriere ilustrație:

Desen cu o persoană care lucrează la laptop, are căști pe urechi și un telefon foarte mare lângă ea.

+ Anca Ioniță, operator call-center: „Le-am zis colegilor că mă adaptez repede, dar trebuie să aibă răbdare cu mine la început”

A absolvit Dreptul, însă nu crede că va profesa vreodată în domeniu. În martie 2018 s-a angajat la o companie din domeniul digital, iar acum lucrează la un call-center.

„M-am angajat în martie 2018 la o multinațională canadiană care are o parte de dezvoltare de telefonie mobilă și o parte de outsourcing. Angajarea a decurs simplu. M-a sunat direct o tipă de la ei, pentru că eu am un profil de Hipo.ro și a văzut că studiam la Colegiul francofon și s-a gândit că ar trebui să știu franceză.

Era foarte fericită că obținusem un scor de aproape 100% la engleză. Am discutat ca de la persoană la persoană. Mi-a zis să stabilim un interviu la sediu. Am zis că am probleme cu vederea și „am nevoie de asta, asta și asta”. Moment în care am simțit din vocea ei că s-a schimbat. N-a putut să-mi spună ceva, dar a căpătat o atitudine compătimitoare, plângăreață. Mi-a zis că „ce bine te-ai descurcat, dar mi-e teamă că nu faci față productivității”. Am zis: „hai să vedem și după aia renunț, dacă e”.

M-am dus la interviu face to face și am vorbit cu o manageră. A decurs bine. Eu n-am zis că am problema asta, nu mi s-a părut relevant. Tipa aia a început și ea cu lamentații și am ajuns seara acasă foarte obosită, îmi venea să plâng. Era vineri și a zis că ne auzim luni. A zis că vinerea viitoare să semnăm contractul.

Am zis că atunci când voi începe să muncesc trebuie să fiu lăsată să-mi configurez calculatorul, să aibă lumea mai multă răbdare cu mine la început. Le-am zis colegilor că mă adaptez repede, dar trebuie să aibă răbdare cu mine la început. În firmă n-a fost nimeni să mă compătimească. Angajați erau vreo 400 de angajați, pe două etaje.

Eu n-am avut nevoie decât să folosesc zoom și să-mi reasamblez calculatorul. Trebuia să am ecranul foarte aproape de mine ca să văd. Imediat ce m-am angajat, managerul meu a fost super-receptiv și l-a pus pe angajatul de la IT să vină. Eu încerc să mă descurc și nu vreau să deranjez pe nimeni. Probabil aș fi putut avea mai multe cerințe.

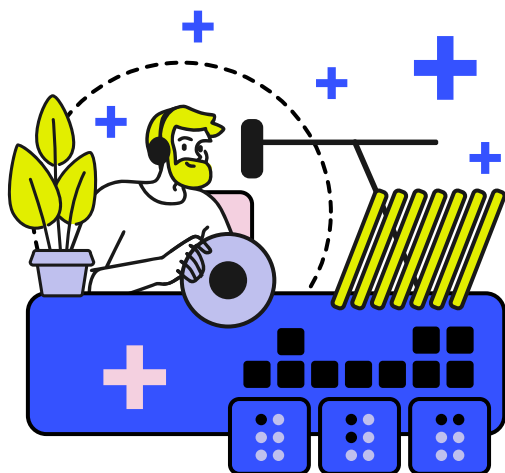
În majoritatea cazurilor n-am nevoie de ajutor. Mergeam la muncă cu metroul. Când veneau metrourele pentru Dristor și Preciziei pe același peron nu era anunț sonor și mai întrebam lumea pe peron. Dar întrebam ca orice om care vine din provincie.

Lucram 8 ore jumate, cu o oră de pauză. În ture. Câteodată intram la 10 dimineață și câteodată ieșeam la 12 noaptea. Ne trimiteau ei acasă cu mașini precomandate. Dar atmosfera de la birou era frumoasă, pentru că eram toți tineri.

Acum sunt într-un call center. Aici mi-a scris cineva pe LinkedIn. Inițial îl ignorasem, după care o colegă de la fostul loc de muncă mi-au zis că i-au scris și ei. Eram angajată dincolo. Joi am terminat în vechiul loc și luni am început dincoace. Într-o săptămână eram cu oferta de muncă semnată. Sunt de două luni aici [interviul a fost realizat în martie 2020 - n.r.]. Primesc apeluri în engleză și franceză. Aș fi avut nevoie de adaptări la birou. Pentru că liftul lor nu vorbea, am făcut o plimbare la toate etajele. I-am spus managerului că nu e normal ca lifturile să nu vorbească. De două luni nu s-a rezolvat. E greu să faci lucruri când nu ești în situația aia.

Eu lucrez de acasă acum. Pe mine mă sună angajații unor firme mari cu aparatele pe care le au și nu știu să le folosească. Majoritatea sunt în State și lucrează de-acasă.

Dream job-ul meu ar fi să fiu diplomat, să lucrez într-o ambasadă în altă țară. Dar ca să ajung până acolo trebuie să pornesc de la funcționar. După ce am făcut o vară întreagă voluntariat mi-am dat seama că îmi pierd timpul. Când o să mai am nervi de tocit poate reiau.”

Descriere ilustrație:

Desen cu o persoană care are în mână un disc și stă în fața unui echipament de radio pentru mixarea melodiilor. În dreapta jos sunt mai multe litere în Braille.

+ Vasi Capră, realizator radio: „În România nu se pune accent pe a forma nevăzătorii pentru viață”

Nu a urmat niciun fel de studii, nici măcar la grădiniță n-a fost, „pentru că am fost victima unor părinți neinformați și a unor autorități incompetente”. Din punctul ăsta de vedere nu se consideră un exemplu pentru alții. „În cazul meu, a fost ca și cum aș sări de la etaj și n-aș fi pățit nimic”, spune Vasi.

„La 7 ani am văzut puterea cuvântului. Ascultam la televizor, mi-am dat seama că se poate. Pe la 12 ani am achiziționat primul aparat de radio și atunci mi s-a deschis un portal către informație. Am început ca ascultător, am continuat cu dorința de a face ce face un om de radio. Ascultam radio 7-8 ore pe zi. Trebuia să-mi ocup timpul cu ceva: muzică, emisiuni. Radioul a fost un bun instrument educațional: am învățat să vorbesc, mi-am creat o educație muzicală. M-am autoeducat.

În 2008, când am avut acces la internet, mi s-a deschis o altă poartă către informație. Mi-am făcut primul stream. Acum fac radio și tot ce ține de producție audio: sound design, texte, beaturi. Îmi place eu să centrez, eu să dau cu capul. M-am impus prin ceea ce știu să fac. N-a fost nevoie să demonstrez, am trecut fix pe partea practică. Lucrez la Roman FM, un post local, și la un post al românilor din Spania.

[Când m-am angajat] la Roman FM m-am întâlnit cu șefa mea și cu echipa. Au avut o reticență când m-au văzut dus de mână fizic. Dar când au văzut că fac jingle-uri și altele, chestiile astea i-au făcut să sară de impactul vizual. S-au relaxat, am început să avem o relație deschisă.

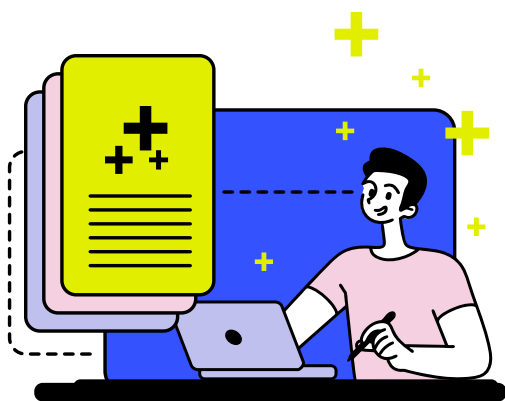
În meseria mea nu-mi trebuie nimic în plus din perspectiva tehnică, în afară de un screen reader. Mixerele sunt ok.

Eu sunt un om independent. Munca mi-o fac singur. Am făcut pașii atunci când trebuie făcuți. Aș ținti și aș răspunde provocării unui job care să fie la un radio mai mare. Ar fi o provocare, dar și pașii de până acum au fost provocări la vremea lor.

În România nu se pune accent pe a forma nevăzătorii pentru viață. În Spania și Germania sunt învățați să fie oameni. La noi nevăzătorul e privit ca o raritate, i se întinde o bancnotă când iese pe stradă. La noi nevăzătorii trebuie să stea în casă.

Statul nu înțelege nevoia nevăzătorului. Ca să înțeleagă, trebuie să-l cunoască mai bine. Zice că dispozitivul îți citește ce-i pe raft, dar asta poate face și un telefon. Sunt aplicații pentru asta. Se aplica doar la cei care sunt angajați. Nu mi-am bătut capul cu formulare. Ar putea să le ofere oamenilor cu probleme de vedere posibilitatea de a cumpăra screen-readere la prețuri mai mici.

Un sfat pentru alți nevăzători: contează seriozitatea și responsabilitatea muncii pe care o faci. Lasă să vorbească munca, nu scoate în evidență faptul că ești nevăzător. N-ai cum să fii bun și să nu fii luat în seamă doar pentru că ești nevăzător.”

Descriere ilustrație:

Desen cu o persoană care lucrează în fața unui laptop, iar în partea stângă apare un teanc de foi cu scris.

+ Flavianu Săpașu, lucrător în producție publicitară: „Fie că văd sau nu, oamenii sunt diferiți”

E de loc din Petroșani. A suferit un accident pe când avea 8 luni și de la 20 de ani și-a pierdut vederea cu totul. A făcut clasele I-XII în învățământul de masă, apoi postliceala în balneofiziokinetoterapie la Arad. Acum lucrează în București, în domeniul producției publicitare.

„Eu sunt genul de om care gândesc mai pozitiv. Ce mi-am propus am reușit.

După postliceală m-am înscris la forțele de muncă, pe meseria făcută la Arad. Din primul an am mers în practică, iar normal din al doilea an. Apoi, la ceva timp, m-am angajat. Un prieten mi-a zis că are de muncă și pentru prietena mea, și pentru mine. E în tipografie, promovăm standuri pentru diferite firme. Scot niște forme ca și cum aș scoate un microsim dintr-o cartelă. Sunt fel și fel de forme, fel și fel de cutii. E muncă grea: cartonul taie foarte tare. La început m-am tăiat la fiecare deget. Între timp m-am specializat, am început să lucrez cu mânuși. Trebuia să simți modelul. Acum lucrez fără mânuși, știu să scot din forme fără să mă tai.

Programul începe la 7 dimineața până la 3 jumate. Nu tot timpul. În weekenduri ne mai cheamă, mai mergem. Am avut luni în care mergeam de pe 1 până pe 1. Față de colegii mei mă bag și la mecanică, repar o bandă. Eu iau câte 30 de coli de carton, altul una singură. Le pun coală peste coală. Nu e de modestie: au văzut și alții.

Pe 1 februarie am făcut doi ani. Suntem vreo 10-12 persoane. Pe cei care vin noi îi învăț, atâta experiență am căpătat.

Mai sunt chestii de culori, de scris. Sunt materiale scrise, fiecare palet are bilet pe interior. Sunt fel de fel de chestii pe culori. Încerc să le iau de pe palet în aceeași ordine. Plus că mă ajut cu persoanele nevăzătoare. N-am învățat în Braille. N-am putut să mă adaptez. M-ar ajuta instrucțiuni electronice, ar fi suficientă o aplicație.

Eu fiind o persoană mai activă, îmi place și ce lucrez, dar și colectivul. Nu știu dacă aș putea lucra de unul singur. Doar unul singur, pe care l-am adus de câteva luni.

Mă văd aici pentru mai multă vreme, pentru că îmi place și automat aș face. Dar dacă aș avea și alte oportunități, de ce nu? Aș putea lucra ca electrician, în instalații sanitare. Pe chestiile astea m-aș axa. Mă bag să schimb o priză, un întrerupător. Să fiu un ajutor de bucătar, ceva de genul. Făceam de mâncare, tăiam ceapă, e ceva care-mi place. Fac ce-mi place. Dacă nu-mi place poți să-mi arăți de 100 de ori.

Dacă merg cu Uber fac vreo 10 minute și cu tramvaiul vreun sfert de oră pe jos, apoi vreun sfert de oră cu tramvaiul și de acolo mașina de la firmă încă 1 kilometru. De la Jumbo până la Faur Poarta 4. Traseul e o problemă: sunt foarte mulți stâlpi pe trotuar.

Sunt și alți stâlpi pe margine, cu fier-beton scos în afară. Degeaba încerci să mergi singur cu bastonul. Nu există semafoare accesibile.

Nu toți nevăzătorii sunt la fel. Sunt unii mai buni ca mine, eu sunt bun în domeniul meu. Fie că văd sau nu, oamenii sunt diferiți. Unii sunt mai iuți, alții mai moi. Nu știu ce domenii ce-ar putea să facă. În România asta e: masajul. Nu credeam că aș putea face altceva, dar în viață întotdeauna e bine să încerci să faci și să te obișnuiești să faci. Ar mai putea lucra în call-centere (în alte țări sunt doar nevăzători angajați). Am înțeles că prin supermarketuri sunt o grămadă de chestii pe care le-ar putea face un nevăzător: de exemplu, să așeze roșii dintr-o ladă.

Sunt abilități diferite, dar depinde de persoane. E unul care poate să conducă un TIR, altul care nu poate conduce un câine. Am o prietenă care a terminat Dreptul și e vânzătoare în magazin. Normal ar trebui să termini o școală și să-ți dea o meserie. Am un prieten la Petroșani care e nevăzător și a rămas pe electronică: și-a făcut dintr-o cutie de instalație muzicală să sune diferit când e pe minus și pe plus. Sunt oameni care apar rar. Fiecare avem chestia noastră.

Nu-i accesibilizată lumea pentru noi. Să te duci într-un market și să știi că nu dă o mașină peste tine până acolo. Să fie angajat unul pentru așa ceva. Să fie accesibile restaurantele, să aibă meniuri în braille.”

Descriere ilustrație:

Desen cu o persoană cu ochelari care atinge un panou cu diverse forme pe el. În spate are teancuri de cărți și dosare.

+ Bogdan Mureșan, avocat stagiar: „Când s-a ridicat clopotul de sticlă mi-a fost frică”

Este absolvent de Drept și își face stagiatura în avocatură.

„Facultatea am început-o în 2012, la Universitatea Creștină Dimitrie Cantemir. Venind dintr-o școală cu regim special, unde aveam asigurat totul și eram cu aceiași colegi, sub un clopot de sticlă, când s-a ridicat clopotul mi-a fost frică. A fost greu. Mi-a trebuit un semestru ca să funcționez la capacitate normală. M-am lovit de noțiuni noi, despre care nu mi s-a vorbit la școli. Când te trezești într-un amfiteatru plin, cu multă gălăgie în jurul tău ești puțin derutat.

N-aș fi acceptat să fac facultatea prin intermediul învățământului la distanță. Am considerat că trebuie să fiu acolo. Nu doar din punctul de vedere al specializării e important, ci și al socializării. Mergeam în fiecare zi la facultate. Am luat un apartament în chirie aproape. Mă duceam cu bastonul pe jos. Un profesor mi-a zis că așa cum îți vei respecta facultatea, la fel va fi și cu locul de muncă.

Cu o parte dintre colegi vorbesc și acum. Am absolvit în 2016, am făcut și un master, după care m-am pregătit pentru examenul de primire în profesie. Trebuie îndeplinite mai multe criterii, iar cel mai important e examenul de intrare în barou.

A trebuit să scanez toată bibliografia pentru examen și apoi s-o transform într-o formă citibilă. Au fost mii de pagini. Erau mai multe cărți la fiecare materie. Le scanam pe măsură ce le cumpăram. Erau cărți la care am muncit câteva zile.

Erau și teste grilă. Trebuia să mergi la răspunsuri și să le aduni. Aici am avut nevoie de ajutor, dar mama s-a implicat tot timpul și îmi citea explicațiile. Fără o familie

care să se implice activ e foarte greu. Sugestia mea ar fi ca și tutorii, părinții celor care vin la ateliere să primească consiliere specifice și să fie învățați să-l lase să facă ceva. Nu doar să-l ducă la cursuri și să-l lase acolo ca pe-o mobilă. Ar trebui lucrat cu părintele și să participe la ateliere. El să-l pună să lucreze și acasă. Să existe o colaborare între părinte și asociație. Ne lipsește în proporție mare, din păcate.

Odată ce ai participat la examenul de intrare în profesie, trece o perioadă în care ești trecut pe listă, trebuie să depui jurământul și implicit să cauți un maestru care să-l ajute pe tânărul avocat să deprindă tainele profesiei. În primii doi ani este stagiar, sub îndrumarea unui avocat cu experiență. Ulterior trebuie să dea o probă practică și să obțină definitivatul.

Acum am obținut notă de trecere pentru stagieri și după aia trebuie să dau examenul pentru definitivat. Asta-i partea cea mai mare: să-ți găsești un maestru. Am mers, am vorbit. Bineînțeles, fiind o situație mai deosebită, m-am gândit să merg către cineva care cunoaște problemele nevăzătorilor. E cineva care avea o deficiență de vedere și care e în Baroul Bistrița. Lucrăm împreună. Știe să coordoneze tineri, e profesor universitar, predă Drept Constituțional la Suceava și are foarte multă răbdare cu tinerii.

Stagiarul face ce face orice avocat, cu unele restricții: poate activa doar la judecătorie. În rest, face tot ce ține de judecătorie: să formuleze excepții, susțineri, apărări, să conducă ședințe de consiliere la birou. Trebuie să fim într-o continuă pregătire, mai ales că e destul de mare fluxul legislativ.

Biroul e la parter, prima ușă de la intrarea în clădire. Am mers, am explorat cu mâna, cu talpa și am învățat locul. Localizez birourile, baia, propriul birou.

Programul e flexibil: dacă avem de stat mai mult, stăm și studiem ce avem de studiat. Oamenii sunt flexibili. După ce le-am explicat cum formatez materialele, colegii de birou m-au sprijinit.

A fost o perioadă de acomodare și pentru mine, ca să pot funcționa. Dar și pentru ei, pentru că nu știau cum mă descurc, au rămas mirați că am venit la birou, am scos din geantă laptopul. „Cum citești?” „Cum scrii?” Le-am explicat: „Tu când scrii te uiți mereu la tastatură?”.

Din punct de vedere al exercitării profesiei, e îndeajuns un calculator cu sinteză vocală. Eu am venit însă cu un laptop cu tot ce înseamnă programe: speed și un mediu care să-mi permită transformarea din hârtii în documente citibile. Am

acasă scanner. Acum se poate lucra mai simplu: colegii pot face o poză, o încarc pe calculator, folosesc OCR pentru a o face citibilă. Eu lucram pe Windows până la momentul intrării în profesie. Asta a fost adaptarea imediată și urgentă de care aveam nevoie. Un scanner e important.

La început a fost obositor. Oamenii în general sunt vizuali și era ceva nou pentru ei. Ei sunt 3 și eu stagiar. Îi ajut pe fiecare în parte: dacă e ceva de redactat, dacă e de mers în instanță. Profesez lângă ei și urmăresc ce fac, ca să pot deprinde cât mai bine tehnicile. Ai crede că doi ani e o perioadă lungă, dar trec repede. Trebuie asimilat cât mai bine, să facem conexiunile corecte. În fața instanțelor am avut o raportare normală, judecătorii m-au lăsat să-mi invoc cererile, nu mi s-a întâmplat să nu pot să-mi susțin cauza. Am fost tratat ca ceilalți colegi avocați. Am simțit că mi-e respectată munca. Inclusiv procurorul a avut o atitudine normală. Am cerut dreptul la replică, mi s-a dat. Atâta timp cât porți roba ar trebui să poți fi respectat, pentru că-i un drum greu.

Clienții vin, întind mâna, îmi zic colegii că au făcut-o. Am fost solicitat de clienți să redactez acte, să formulez plângeri, am lucrat normal cu ei, reușind să atingem rezultatul dorit. Au fost situații în care ne-au fost admise cererile. Dacă clientul e mulțumit e rezolvată problema. Trebuie să-mi folosesc toate cunoștințele pentru a ajunge la rezultatul dorit. E ca la medic: medicul nu-ți garantează că te vindecă. Pentru a ajunge la judecătorie trebuie doar să traversez. Dar de regulă rog un coleg să mă lase în sală, dacă nu să stea cu mine. Instanțele sunt organizate pe secții: civilă, penală, fiscală. Rog un coleg să mă ducă la sala 3. Fiind aproape, toți colegii au reușit să-și rupă un minut ca să mă ajute. N-am fost refuzat. Lumea chiar a fost deschisă. Am văzut mereu lucrurile firesc, normal, nu m-am simțit niciodată inferior, n-am fost o perioadă închisă. Făceam și glume: „Colegul, explică-mi, că la mine nu bate farul”. La facultate aveam și colege mai sensibile, nu înțelegeau că glumesc.

Nu mă văd făcând altceva. Îmi place activitatea, îmi place cum relaționez cu colegii. Mă face să mă simt bine și confortabil unde sunt.”

**Ghidul de angajare a nevăzătorilor
este realizat de AMAIS.**

**Proiectul face parte din inițiativa Shift+Vieți, lansată
în iunie 2018 de Fundația Comunitară București și ING Tech România,
prin realizarea unui studiu despre situația persoanelor
cu diferite tipuri de dizabilități din România.**

Asociația Metodelor Alternative de Integrare Socială (AMAIS)
București, sector 4, Splaiul Unirii nr.160
contact@amais.ro +40 757 526 247
<https://amais.ro/>

